

Schriftlicht

Blijvende lichtglans van Gods wet

P. Groen

U bent zelf een brief van Christus, door ons opgesteld, niet met inkt geschreven maar met de Geest van de levende God, niet in stenen platen gegrift maar in het hart van mensen. Hij heeft ons geschikt gemaakt om het nieuwe verbond te dienen: niet het verbond van een geschreven wet, maar dat van zijn Geest. Want de letter doodt, maar de Geest maakt levend. Wanneer wat de dood bracht en met letters in steen werd gegrift, al met zoveel luister verscheen dat het volk van Israël niet naar Mozes kon kijken door de stralende glans op zijn gezicht - een glans die verdween -, zal dan wat de Geest brengt niet nog groter luister hebben? ... de Israëlieten ... Hun denken verstarde, en dezelfde sluier ligt tot op de dag van vandaag over het oude verbond wanneer het voorgelezen wordt. Hij wordt alleen in Christus weggenomen. Tot op de dag van vandaag ligt er een sluier over hun hart, telkens als de wet van Mozes wordt voorgelezen. Maar telkens als iemand zich tot de Heer wendt, wordt de sluier weggenomen.

(2 Korintiërs 3:3, 6-8, 13a, 14-15)

Het is zo belangrijk om de éénheid van Gods verbond goed te erkennen door de oude en nieuwe bedeling heen. En om te zien hoe zijn wet daarin een voorname plaats blijft houden. Te vaak moeten we meemaken hoe oude en nieuwe verbond tegen elkaar worden uitgespeeld met typeringingen als: ‘Wij kunnen met de wet in ons christenleven zo weinig. Wij hebben immers de Geest? Alsjeblieft niet die regels, of maar zo weinig mogelijk. We leven toch niet meer in het Oude Testament?’

De merkwaardige situatie is ontstaan, dat er enerzijds in onze Nederlandse samenleving een herwaardering voor normen en waarden gekomen is, wat mee het maatschappelijke draagvlak voor het huidige kabinet vormt. Anderzijds stuiten we binnen kerken regelmatig op een allergie voor geboden en regels, die wel verdedigd wordt met een beroep op 2 Korintiërs 3, ‘de letter doodt, maar de Geest maakt levend’ (vs. 6); ‘er ligt een sluier over hun hart, telkens wanneer de wet van Mozes wordt voorgelezen’ (vs. 15). Laten we daarom met het doel aan 2 Korintiërs 3 recht te doen, ons in dat hoofdstuk verdiepen.

Paulus staat in zijn apostolische arbeid onder druk in de gemeente van Korinte. Hij heeft er heel wat kritiek op zijn prediking te verstouwen gekregen. Die bezwaren wijst hij als misplaatst af, in ieder geval waar het de inhoud van zijn preken betreft. Als apostel stelt hij zich hier in zijn werk op één lijn met Mozes. En maakt vergelijkingen tussen toen én zijn eigen tijd, die het hoge niveau van het nieuwe verbond duidelijk maken. Daarom verdient Paulus als nieuwtestamentische prediker en apostel niet minder respect dan Mozes. Mozes had veertig dagen bij God op de berg Horeb verkeer en had daar opnieuw de Tien Geboden meegekregen op twee stenen tafels (Ex. 34). Als hij dan terug bij het volk Gods boodschap verkondigt, heeft hij tijdenlang zo’n glans op zijn gezicht, dat hij dat bedekken moet, omdat de ogen van zijn volksgenoten de straling niet kunnen verdragen. Mozes was immers bij God geweest en heeft van Hem de wet meegekregen! De man stráált ervan! Want het naleven van de wet betekent dat je met God wandelt, en zijn beeld vertoont.

Toch is het gevolg van de wet dat Gods volk aantoonbaar de fout ingaat. ‘De letter doodt’ (vs. 6). ‘Wat de dood bracht en met letters in steen werd gegrift’ (vs. 7). Israël moet leven naar de wet. Daarin gaat het jammerlijk tekortschieten en tekent daarmee zijn eigen vonnis voor God. De wet is in zichzelf prachtig en van onschatbare betekenis. Maar ze werd niet goed gehanteerd. Dat wekt Gods woede op. Het oude verbond eindigt catastrofaal in de ballingschap. Het Oude Testament is één grote roep om de goddelijke Verlosser, de Immanuël. En toch straalde Mozes’ gezicht toen hij de wet in Israël presenteerde en toelichtte. Want de wet kwam uit Gods hand als een kostbaar geschenk voor alle tijden.

Paulus mag boodschapper zijn in het nieuwe verbond en spreken van Christus die gekruisigd is en opgestaan, en die zijn Geest met Pinksteren heeft uitgestort. De Geest die ons de schatten en gaven van Christus brengt. De Messias die door de oude verbondsgeschiedenis heen zo hard nodig bleek te zijn, heeft zijn middelaarswerk op Golgota volbracht. Daarmee heeft Hij de straf gedragen voor wetsovertredingen van alle tijden. Christus droeg de vloek voor mij! Dat leert ons de Geest. ‘En waar de Geest van de Heer is, daar is vrijheid’ (vs. 17). Vrijheid, want als christen lig je niet meer onder de vloek, niet langer onder het oordeel. Je mag je vrijheid vieren! De Schrift roept ons op om Gods genade steeds dankbaar te gedenken in erediensdiensten rondom het evangelie en de avondmaalsbediening.

Want Christus heeft ons bevrijd van alle gevolgen van de wetsletter die doodt (vs. 6). Paulus brengt ter sprake dat er nog zoveel Joden zijn met een verduisterd zicht op Gods wet (vs. 14-16). Als zij in hun synagogale liturgie uit de wet van Mozes lezen, ligt er een sluier over hun hart. Want ze erkennen Christus niet.

Paulus tegen de wet?

Hebben Paulus en andere nieuwtestamentische schrijvers iets tegen de wet? Zien zij die als iets typisch oudtestamentisch, waarvan Christus de gemeente voor altijd bevrijd heeft? Oppervlakkige lezing van dit hoofdstuk kan die indruk wekken. Dat zou ook kunnen bij zinnen uit de brief van deze apostel aan de Galaten. ‘Want ik ben gestorven door de wet en leef niet langer voor de wet, maar voor God’ (Gal. 2:19). ‘Maar iedereen die op de wet vertrouwt, is vervloekt’ (Gal. 3:10). ‘Voordat dit geloof kwam, werden we door de wet bewaakt; we leefden in gevangenschap tot het geloof openbaard zou worden. Kortom, de wet hield toezicht op ons, totdat Christus kwam ... Maar nu het geloof gekomen is, staan we niet langer onder toezicht’ (Gal. 3:23-25).

Toch krijgen we bij juist verstaan beslist geen negatieve indruk van de wet. Waar in het Nieuwe Testament over de wet gesproken wordt, gaat het over heel Gods wet van het oude verbond. In principe worden dan al zijn wetten en verordeningen aangeduid, offers, besnijdenis, heilige dagen en tijden, reinigingen etc., waarbij de Tien Geboden als grondwet een centrale plaats innemen. Het allereerste begin van de goddelijke wet horen we al in het paradijs. Adam en Eva ontvangen al opdrachten en ze worden gewaarschuwd voor de verboden vrucht. Israël ontving het geheel van Gods wetten bij de reis naar het beloofde land, om:

- bij de ontvangen uitredding bewaard te blijven en niet af te dwalen,
- aan hun zonden ontdekt te worden,
- zo des te meer naar de Messias uit te zien,
- aan de komende Messias herinnerd te worden door veel instellingen die aan Hem doen denken (offers, besnijdenis, nazireeërschap, etc.).

Deze wetten worden door Christus vervuld. Daar gaat het ook om in Galaten 3:24: 'de wet hield toezicht op ons totdat Christus kwam.' Het ceremoniële (het schaduwachtige) vervalt, maar blijft voor prediking en overdenking betekenisvol. Om zo daarin Gods stem voor alle tijden te horen. Daarom blijft het morele van de wetten ten volle staan (NGB art. 25). Tot het morele centrum van Gods wetgeving via Mozes hoort ook de Decaloog. De Tien Geboden als een bekende opsomming zien we op diverse plaatsen in het Nieuwe Testament terugkeren (Mat. 19:18-19; Rom. 13:9; Jak. 2:11).

Het antwoord op de vraag of het Nieuwe Testament de wet nauwelijks meer een plaats toekent, is dan ook ontkennend. De wet is en blijft zo waardevol. Paulus' bezwaar richt zich ertegen dat de wet wordt losgemaakt van Christus. Wie met de wet omgaat maar Christus negeert, heeft een sluier over het hart (2 Kor. 3:15).

Zonnebril

Paulus laat juist zien dat het zo mooi is dat Christus als Middelaar van het nieuwe verbond zijn heerlijke werk volbracht heeft. Als het met Mozes al zo was dat hij bij zijn presentatie van Gods wet een glans op zijn gezicht had, hoeveel te meer glans en schittering gaan er dan nu uit van het evangelie van Christus? (vs. 7, 8 en 10). De uitstraling van Mozes ging voorbij, maar die van wat de Geest nu brengt, blijft (vs. 11, 13)!

De glans op Mozes' gezicht was voor Israël onverdraaglijk. Hij straalde de heiligheid af van God, die hij veertig dagen lang mee had mogen maken. Maar gelovigen van het nieuwe verbond mogen onbelemmerd de glorie, glans, luister en uitstraling ondergaan van de rijke boodschap van Jezus Christus. Zonder 'zonnebril' op de Bijbel lezen en in de kerk zitten. De Israëlieten in de woestijn werden via de wet nog op zo'n manier geconfronteerd met hun zonden, dat ze konden weten dat de straf daarvoor nog niet voor hen gedragen was. De letter van de wet had op hen een 'dodende' werking. Maar nu maakt de Geest levend door Christus (vs. 6). Het is immers zo'n heerlijke sensatie om dat evangelie te mogen ontvangen. In het kruis zal 'k eeuwig roemen, en geen wet zal mij verdoemen. Christus droeg de vloek voor mij!

Zo worden we ook naar het beeld van de Zoon veranderd (vs. 18). Door zijn evangelie aan te nemen en ons te laten leiden door zijn Geest. We worden nieuwe mensen, en gaan meer en meer lijken op Jezus.

Natuurlijk kunnen wij daarbij niet zonder de wet. En ook voor ons hebben de geboden in zekere zin een dodende werking. Wet doet zonde kennen (Rom. 3:20). Ik ken mijn ellende uit de wet van God (HC zd. 2). Door de wet voelen we zo goed aan dat we uit eigen kracht nooit met God in het reine kunnen komen en worden we uitgedreven naar Christus. Tegelijk is de wet ook een leefregel van dankbaarheid. De wet wijst ons de weg, biedt structuur aan en wil ons bewaren bij de redding die we in Christus ontvangen.

Wet én genade voor Israël

Maar wat is dan het verschil tussen het werk van de Geest onder het oude en onder het nieuwe verbond? Is dat zwart-wit weer te geven als: onder het oude schreef de Geest Gods wet op stenen platen, maar in het nieuwe in de harten van gelovigen (zie 2 Kor. 3:3, 6)? Nee, de Heilige Geest werkte ook onder het oude verbond al met Gods Woord en wet in de harten van de gelovigen. De opdracht kwam om de HEER lief te hebben met hart en ziel en met inzet van alle krachten (Deut. 6:5). Er is geen sprake van een uitwendig dienen van God: houd de geboden die ik u vandaag opleg, steeds in gedachten. Prent ze uw kinderen in en spreek er steeds over, thuis en onderweg,

als u naar bed gaat en als u opstaat (Deut. 6:6, 7). En: U wilt van mij geen offerdieren, in brandoffers scheidt u geen behagen. Het offer voor God is een gebroken geest; een gebroken en verbrijzeld hart zult u, God, niet verachten (Ps. 51:18-19; ook: Jes. 1:11, Jer. 6:20, Am. 5:21-24). Psalm 1: gelukkig de mens, die ... vreugde vindt in de wet van de HEER en zich verdiept in zijn wet, dag en nacht (vs. 1-2). Terugziend op de woestijnreis wordt later gezegd: U gaf hun uw goede Geest, en zo verkregen ze inzicht (Neh. 9:20). Het werk van de wet, het dienen van God, werd ook toen al door de Geest in de harten van Gods kinderen gelegd. Onder het oude verbond hoorde een slaafse discipline van je-gewoon-maar-aan-regels-houden niet de normale praktijk te zijn. Bij alle onvolkomenheid die er destijds was, gaat het toch beslist niet aan om de gang van zaken onder leiding van Gods Geest toen zo als een 'regels-zijn-regels-samenleving' te typeren. Denk immers ook aan de rijke en veelzijdige geloofsbeleving (spiritualiteit) die in de Psalmen zo prachtig onder woorden is gebracht.

We lezen in 2 Korintiërs 3 dat de wet een dodende werking heeft. Dat was onder het oude verbond zo. Onder het nieuwe kan dat ook zo zijn. God geeft zijn wet niet alleen op steen of op papier, Hij schrijft haar ook in de harten. Dat doet Hij nu. Dat deed Hij vroeger in Israël ook al. Wel is dat schrijven in de harten met de komst van Christus en door zijn volbrachte werk veel rijker en indringender geworden. De uitgestorte Pinkstergeest brengt Gods Woord met daarin ook de wet op een doordringende manier bij de gelovigen.

Het nieuwe verbond maakt duidelijk - wat in het oude verbond nog voor een deel als iets toekomstigs verborgen was - dat Gods wet voor zondige mensen heerlijk en vreugdevol is, als je haar maar verbonden ziet met Christus. Wij krimpen niet in elkaar bij het ontvangen van Gods woord en hoeven onze ogen er niet voor dicht te knijpen, want wij kennen Christus. We voelen wel dat de wet ons schuldig verklaart, maar horen door de Geest daar gelijk bij dat we in Jezus rechtvaardig mogen zijn: vrijgesproken. Als we zo dan Geestelijk, Christocentrisch de wet op ons leven toepassen, zullen we daardoor tot grotere bloei komen. Waar de Geest van de Heer is, daar is vrijheid. 'Wij allen die met onbedekt gezicht de luister van de Heer aanschouwen, zullen meer en meer door de Geest van de Heer naar de luister van dat beeld worden veranderd' (2 Kor. 3:17-18).

Het evangelie, de blijde boodschap, was er ook al onder het oude verbond. Vergeving werd toen al geschonken. En het leven naar Gods geboden is door de HEER niet als een vreugdeloze last neergezet. Lees Psalm 119 maar, het loflied op de wet. Bij voorbaat mocht Israël al de vruchten plukken van Christus' toekomstige middelaarswerk. Maar op de hechte verbondenheid van Christus met de wet kon nog niet het volle zicht zijn, zoals later wel. Maar de samenhang van wet en evangelie werd al openlijk vermeld. Zoals Mozes bij zijn afscheid zei: De geboden die ik u vandaag heb gegeven, zijn niet te zwaar voor u en liggen niet buiten uw bereik. Nee, die geboden zijn heel dichtbij, u kunt ze in u opnemen en ze u eigen maken; u kunt ze volbrengen (Deut. 30:11, 14). Paulus citeert dat in Romeinen 10:8. De Geest liet door Mozes' woorden al horen dat Christus de wet vervullen zal, dat wil zeggen: de straf dragen en de gehoorzaamheid uitvoeren. Zodat de geboden voor de gelovigen geen last meer zijn.

Natuurlijk is het omgaan met de wet voor ons anders dan dat het voor Israël was, is er voortgang van het oude verbond naar het nieuwe en is er nu sprake van mondigheid. Toch blijft de kern van de zaak door beide bedelingen van het ene verbond heen gelijk. Namelijk dat Gods wet heet: de wet die vrijheid brengt (Jak. 1:25). De geboden zijn er om Gods kinderen binnen de bandbreedte van de verkregen vrijheid te bewaren. Dat hoor je al bij de aanhef van de Tien Geboden: Ik ben

de HEER, uw God, die u uit Egypte, uit de slavernij, heeft bevrijd (Ex. 20:2). Omdat Hij de God is, die vrije mensen wil, gaf Hij zowel nu als toen zijn goede wet.

Eerherstel voor het Oude Testament

Wie vanuit Christus omgaat met de wet, wil niet vervallen in een fixatie op regeltjes en in steeds die opgeheven vinger. Je dient God uit dankbaarheid als een verlost mens. Geen werkgerechtigheid. Niet zelf de zaligheid willen opbouwen. Geen gemoraliseer of overdreven hechten aan gebruikelijke regels. Want dan raakt Christus uit beeld. Terecht als mensen daar beducht voor zijn en pleiten voor kerk-zijn en een geloofsbeleving vanuit een goed perspectief op het werk van Jezus Christus.

Maar als je op gemoraliseer, wetticisme of legalisme stuit, zeg dan niet: 'Dat is nu typisch oudtestamentisch.' Want dan begrijp je het oude verbond verkeerd. Wetticisme is wel judaïstisch. De gemeente van Korinte had mogelijk met jудаïsten te maken: mensen met een vertroebelde kijk op Christus' verlossingswerk, waardoor zij de oudtestamentische cultische, ceremoniële wetgeving (offers, besnijdenis etc.) ongewijzigd voort wilden zetten.

Zo is het dan ook prachtig om als kerk en natie Goede Vrijdag en Pasen te vieren. En straks Pinksteren. Christus heeft alles volbracht. Als we dan zijn goede normen, zijn geboden horen, weten we dat de Geest ze niet alleen op Schrift gesteld heeft, maar ze ook in onze harten schrijft. Opdat wij al meer naar het beeld van Christus hersteld en vernieuwd zullen worden. Jezus, ga ons voor! Pasen leert ons dat uit héél Gods Woord met al zijn zesenzestig boeken ons het zonlicht van het evangelie tegemoet straalt. Het licht van Christus, de zon der gerechtigheid (Mal. 3:20). Door zijn heerlijke genade kunnen we het aan om dat licht te zien. Want het is zo heilzaam voor ons en wijst ons iedere dag de weg. Om het oudtestamentisch te zeggen (Ps. 119:105): het is een lamp voor onze voet en een licht op ons pad!